

Tenerife - endemično ptičje območje

//Petra Vrh Vrezec in Al Vrezec

Površina: 2034 km²
Št. prebivalcev: 600 000
Najvišji vrh: Pico del Teide (3718 m)
Št. vrst ptic: 64 gnezdilki
Št. območij za ptice: 1 EBA, 18 IBA

Zanimive vrste ptic:

siva bulverica (*Bulweria bulwerii*), rumenokljuni viharik (*Calonectris diomedea borealis*), veliki viharik (*Puffinus gravis*), atlantski viharik (*Puffinus puffinus*), mali viharik (*Puffinus assimilis*), strakoš (*Hydrobates pelagicus*), madeirski strakoš (*Oceanodroma castro*), ribji orel (*Pandion haliaetus*), egiptovski jastreb (*Neophron percnopterus*), puščavski sokol (*Falco pelegrinoides*), prlivka (*Burchinus oedicnemus*), puščavski tekalec (*Cursorius cursor*), kanarski golob (*Columba bollii*), lovorov golob (*Columba junoniae*), enobarvni hudournik (*Apus unicolor*), blede hudournik (*Apus pallidus*), mali škranjec (*Calandrella rufescens*), kanarska cipa (*Anthus berthelotii*), osočnikova penica (*Sylvia conspicillata*), kanarski kovaček (*Phylloscopus canariensis*), kanarski kraljiček (*Regulus teneriffae*), južni veliki srakoper (*Lanius meridionalis*), travniški vrabec (*Passer hispaniolensis*), skalni vrabec (*Petronia petronia*), kanarski ščinkavec (*Fringilla teydea*), kanarček (*Serinus canarius*), trobentar (*Bucanetes githagineus*)

Tujerodne vrste ptic:

španska kotorna (*Alectoris rufa*), afriška kotorna (*Alectoris barbara*), pegatka (*Numida meleagris*), smejačica (*Streptopelia risegrisea*), aleksander (*Psittacula krameri*), meniška papiga (*Myiopsitta monachus*), žalostna majna (*Acridotheres tristis*), oranžnolična astrilda (*Estrilda melpada*), rečna astrilda (*Estrilda astrild*)

Izumrle vrste ptic:

rjavi škarnik (*Milvus milvus*), kanarska školjkarica (*Haematopus meadewaldoi*)

Zanimive živali:

rdeča obalna rakovica (*Grapsus grapsus*), kanarski kapusov belin (*Pieris cheiranthi*), kanarski modrin (*Cyclyrius webbianus*), kanarski okar (*Pseudotergumia wyssii*), kanarski gozdni pegavček (*Pararge xiphioides*), monarh (*Danaus plexippus*), kanarska kuščarica (*Gallotia galloti*), kratkoplavuta mrka pliskavka (*Globicephala macrorhynchus*), velika pliskavka (*Tursiops truncatus*), glavač (*Physeter macrocephalus*)

Zanimive rastline:

zmajevec (*Dracaena draco*), gadovec (*Echium wildpretii*), kanarski bor (*Pinus canariensis*), *Pinus radiata*, azorski lovor (*Laurus azorica*)

Med svetovno zakladnico endemičnih območij za ptice (EBA) so za opazovalce ptic gotovo izredno zanimivi Kanarski otoki, o katerih smo v Svetu ptic pred časom že brali [Štumberger, B. (2000): Svet ptic 6 (4): 4-7]. Skupaj z Madeiro tvorijo Kanarski otoki EBA območje z desetimi endemičnimi kopenskimi vrstami ptic, nekaj tovrstnih draguljev pa nas čaka še na morju. Če smo nedavno brali o Fuerteventuri, skrajno vzhodnem otoku z močnim puščavskim pridihom, pa so Tenerife otok zahodnega dela arhipelaga, ki je precej bolj namočen, ima več vode in bujnejše rastje z večjimi gozdnimi sestoji. Oba dela arhipelaga se postavljata s svojimi endemiti in izolacija med deloma je tolikšna, da so celo podvrste nekaterih ptic različne. V splošnem je vzhod primernejši za travniške, zahod pa za gozdne ornitologe, povsod pa se je mogoče z malo sreče in truda srečati z bolj ali manj vsemi kanarskimi endemiti. Kako? Napotki evropskih ornitologov so za opazovanje ptic po Kanarskih otokih dokaj dobro razdelani, zato skoraj zanesljivo pridejo »twitcherja« ali ornitopustolovca do novih spoznanj. Nekaj namigov za glavne tenerifske ptičje adute vam podaja skozi najina doživetja v pričujoči pisariji.

Mestne ptice – prvi ornitološki stik z deželo

Počitnikovala sva na severnem delu otoka, v mestu Puerto de la Cruz, ki je precej manj turistično nasičeno kot betonska letoviška mesta, kot so Playa de las Americas (jug), Los Cristianos (zahod) ali Santa Cruz de Tenerife (vzhod). Z manj seveda nimava v mislih zamaknjene ribiške vasice, pač pa manj glede na španski megalomanski pristop k turizmu. Hoteli v zaledju mesta so manjši, cenejši in bližje naravi. Balkon nama ni ponujal nič kaj prijetnega pogleda na prazen rečni kanal, po katerem je brskala skupinica domačih kokoši. Prav kmalu pa sva se razveselila petja kanarčkov (*Serinus canarius*), ki sva jih lahko vsak dan opazovala z balkona. Prazen rečni kanal je bil namreč odličen poligon za ptice, ki so se prehranjevale na jeseni plodečih grmih ali pa na cvetočih trajnicah. Jesen in pomlad gresta na Kanarih namreč z roko v roki. In na kaj bodimo v tem vrtnem goščavju še posebej pozorni? S prav čudnim petjem, in to vsepovsod, se oglašajo kanarski kovački (*Phylloscopus canariensis*), tudi videti jih je vse polno. Še enega endemita bomo uzrli visoko v zraku, enobarvnega hudournika (*Apus unicolor*). Oči pa napnimo tudi pri nam običajnejših vrstah, ki so tukaj zastopane kot različne endemične podvrste. Razlike niso tako očitne pri kosu (*Turdus merula cabreræ*) in postovki (*Falco tinnunculus canariensis*), debelo pa bomo gledali pri plavčku (*Parus caeruleus teneriffæ*), ki je temno moder ptič močnih kontrastnih odtenkov. Za prvi ornitološki dan je obisk mestnega središča več kot priporočljiv. V mestnem parku se med domačimi golobi (*Columba livia domestica*) in turškimi grlicami (*Streptopelia decaocto*) ter slednjim silno podobnimi smejačicami (*Streptopelia riseogrisea*) potikajo meniške papige (*Myopsitta monachus*). Travniški vrabci (*Passer hispaniolensis*) v teh krajih povsem zamenjajo mestne domače vrabce.

Na obalni zaščitni zid na severovzhodni strani mesta, ki ne kloni pod mogočnim kipenjem valov Atlantskega oceana, sva prihajala skoraj vsak dan, saj ni bilo dneva, da ne bi pod zidom

opazila česa zanimivega. Prvi dan se nisva mogla nagledati čudovitih rdečih obalnih rakovic (*Grapsus grapsus*) ter kamenjarjev (*Arenaria interpres*), ki so se ustavili na selitvi. Sicer pa je morska obala primerna za opazovanje nekaterih morskih ptic z rumenonogim galebom (*Larus michahellis atlantis*) na čelu in vrsto selivskih pobrežnikov.

Ocean – divji Atlantik

Zamisel o ogledu kitov, kratkoplavutih mrkih pliskavk (*Globicephala macrorhynchus*), in markantnih 500 m visokih klifov Los Gigantesa z ladjo se nama je zdela odlična, zlasti za opazovanje viharikov, ki jih na Kanarih ne manjka. Odločila sva se za peturno vožnjo z izletniško ladjo iz mesta Los Cristianos do klifov Los Gigantesa. Kmalu nama je bilo žal. Ladjo so do zadnjega koticčka napolnili turisti. Posrečilo se nama je priboriti prostor ob oknih, da sva lahko opazovala rumenokljune viharnike (*Calonectris diomedea borealis*), ki jih je sicer vse polno. To ni trajalo dolgo, kajti ladja se je bojevala z velikanškimi valovi Atlantika, naju pa niso več zanimali viharniki, ampak samo še preresetana želodca. Kite smo sicer videli, a bi jih verjetno tudi s krajšo vožnjo. Vsem bodočim obiskovalcem zato priporočava, da si raje izberejo krajšo in poznejšo (18.00) turo. Nekateri drugi ornitopustolovci priporočajo tudi vožnjo s starim trajektom na bližnji otok La Gomera. Za opazovalca ptic je zadeva vsekakor ugodnejša in med vožnjo je mogoče opazovati tudi ptice, kot sta siva bulverica (*Bulweria bulwerii*) in veliki viharnik (*Puffinus gravis*). Vprašanje je, ali danes v liniji niso ostali le še moderni hitri trajekti, ki pa za opazovanje morskih ptic niso ravno primerni.

Na vrh – v vulkanskem žrelu

Prodiranje v jedro otoka zahteva določeno mobilnost, zato je skoraj nujno, da si za nadaljnje ptičarske pustolovščine najamete avto. Tega na Tenerifah, pa tudi drugod po Kanarih, ni

- 1: Rdeča obalna rakovica (*Grapsus grapsus*)
- 2: Puerto de la Cruz
- 3: Travniški vrabec (*Passer hispaniolensis*)
- 4: Loro Parque – zabaviščni park z zbirko papig
- 5: 400-letni zmajevec (*Dracaena draco*)
- 6: Vulkan Pico del Teide (3718 m nm. v.)
foto 1, 3, 4: Al Vrezec
foto 2, 5, 6: Petra Vrh Vrezec

- 7: Na nadmorski višini okoli 2000 m je gozdna meja, kjer gozd kanarskega bora (*Pinus canariensis*) prehaja v pusto magmatsko pokrajino v okolici vulkana Teida (v ozadju). Borov gozd poseljuje cel kup endemičnih ptic s kanarskim ščinkavcem (*Fringilla teydea*) in kanarskim kraljičkom (*Regulus teneriffæ*) na čelu.
foto: Al Vrezec

8

9

10

11

8: Mestni ptičji vrvež je na Tenerifah kar pester, od domačih golobov (*Columba livia domestica*) in turških grlic (*Streptopelia decacocto*) do meniških papig (*Myiopsitta monachus*).
foto: Al Vrezec

9: Eden najpogostejših endemitov na Kanarskih otokih je kanarček (*Serinus canarius*).
foto: Al Vrezec

10: Opazovanje kitov v naravi sodi v turistično ponudbo Tenerif in le redko se zgodi, da na takem izletu ne bi videli kratkoplavutih mrkih pliskavk (*Globicephala macrorhynchus*).
foto: Petra Vrh Vrezec

11: Zaščitni znak vulkana Teide je endemični gadovec (*Echium wildpretii*), ki uspeva v pusti magmatski krajini tik pod vrhom vulkana.
foto: Petra Vrh Vrezec

težavno dobiti že za ceno 20 do 25 EUR na dan pri vrsti agencij rent-a-car. Narodni park okoli strah zbujujočega vulkana in hkrati najvišje gore Španije Pico del Teide je gotovo vreden oglada, saj bližina mogotca in divja, včasih rdeča, drugič črna gmota čistih vulkanskih kamnin dajeja občutek, da nisi na Zemlji, ampak kvečjemu na Marsu. Rastje, ki nad gozdno mejo odganja iz vulkanskega pepela in pretрте, kot prst zorane kamenine, je bolj pičlo. Posebnost vulkana Teide so visoki rdeče obarvani endemični gadovci (*Echium wildpretii*), ki kot krvavo rdeči kremplji molijo iz temne lave. Rdeči so seveda le v obdobju cvetenja, sicer pa zgolj kot blede rjavi okostnjaki. Pod vrhom vulkana je pokrajina z manjšimi suhimi grmički videti kot arizonska puščava, kjer se potikajo tod naseljeni kunci (*Oryctolagus cuniculus*), največja lovna divjad kanarskih lovcev! Na nadmorskih višinah med 2000 in 3000 m ptičarjenje ni kaj prida, saj je ptic malo. Povsod so pogosti kanarski kovački in kanarske cipe (*Anthus berthelotii*), ki jim ustreza odprta suha krajina. Po magmatskih planjavah stikajo za plenom postovke, kanje (*Buteo buteo insularum*) pa so redke. Tudi tu postovke izbljuvajo neprebavljene ostanke plena v obliki izbljuvkov z, začuda, ostanki velikih hroščev v njih! Le kje jih staknejo? Radovedno sva stikala, kje bi jih postovke lahko našle. In res! Pod kamni so se skrivali za pol palca veliki hrošči črnivci (Tenebrionidae), ki so značilne živali puščavskih in polpuščavskih predelov, kakršna je streha Tenerif. Za ogled tega prečudnega kraja ni težav, zgolj po glavni cesti, ki prečka otok počez, mimo vulkanskega kraterja. Nekoliko nižje ležeča grmiščna krajina z grmički, ki ne presegajo enega metra, pa je kot nalašč za še en ornitološki postanek. Sprehod skozi to pritlikavo grmovje nam bo sicer postregel spet večinoma s kanarskimi kovački. Če pa bomo vztrajni in v daljnogledno zorno polje zajeli zares vsako ptico v grmu, se nam posreči videti osočnikovo penico (*Sylvia conspicillata*), ki se prav rada drži celo na tleh.

Borov gozd – čari pikniških dobrot in kaj ima ornitolog od tega

Že sama pot na vrh vulkana od morske gladine pa vse do 3000 metrov je markantna. Španci kot napredni pospeševalci turizma omogočajo turistom, da se lahko skoraj na vsakem koraku ustavljajo na t.i. »miradorjih«, razglediščih, ki so dobro označeni na zemljevidih. Naju taka razgledišča niso pretirano zanimala, ker se je tam pogosto trlo turistov, živali pa zato ni bilo na spregled. Raje sva se na poti do parka ustavila v borovem gozdu dveh vrst borovcev, *Pinus radiata* in *P. canariensis*, ki porašča višje predele otoka med 1000 in 2000 metri. Čeprav je kanarski borov gozd nekoliko tišji od našega, mu je z naborom vrst dokaj podoben. Zopet kanarski kovački vsepovsod, v mešanih jatah z njimi pa plavček in kanarski kraljiček (*Regulus teneriffae*), še eden izmed kanarskih endemitov. Prav presenetljivo je bilo srečanje s taščico (*Erithaca rubecula superbus*). Že res, da ima nekoliko manjši oranžni predpasnik, a je vendarle dokaj podobna našim taščicam. Presenečenje je bilo njeno petje. Vajena nežnega zvončkljanja iz domačih logov sva doživela pravi ornitološki šok ob glasnem petju s kontrastnimi cikvovtovskimi poudarki. Najbolj znamenit prevalec tega gozda pa je prav gotovo endemični kanarski ščinkavec (*Fringilla teydea*), velik ščinkavec modre oprave, ki živi le v visokogorju Tenerif in Gran Canarije. Zaman bomo za njim oprezali po gozdu, kajti potrebna je drugačna taktika. Kanarčani imajo to navado, da si ob koncu tedna privoščijo odih v naravi ob obloženi pikniški mizi. Kurjenje je v suhem borovem gozdu prepovedano, zato pa imajo po otoku razsajana posebna pikniška mesta z urejenimi kurišči za pripravo jedače, drvmi za kurjenje, pikniškimi mizami in rekreacijskimi površinami. Konec tedna tu mrgoli ljudi, in za ornitologa bi bilo bolj jalovo početje, ko bi takrat tod tratil čas. Čez teden pa se vse skupaj umiri, ljudje odidejo, žerjavica se ohladi, le tu in tam se kak turist zmoti in ga pot zanese na ta nenavadni kraj.

12

13

14

15

Ptice to dobro vedo in imajo v miru ves teden čas, da počasi pospravijo ostanke hrane, ki so ostali od obilnega hranjenja čez vikend. In med njimi kot modri dragulji po tleh brskajo za drobtinami tudi kanarski ščinkavci. Med množico pikniških mest med ornitologi najbolj slovi Las Lajas po številnih kanarskih ščinkavcih, poleg tega pa se zlasti okoli vodnih napajališč radi držijo veliki detli (*Dendrocopos major canariensis*) in množica drugih ptic. Kljub temu da sva kraj obiskala sredi dneva, ko je bilo toplo, sva si lahko kanarske ščinkavce presneto dobro ogledala. Našla sva jih po celotnem območju in bili so popolnoma neplašni. Uspešna pa sva bila tudi na dveh drugih pikniških mestih, Chio in La Caldera. Na slednjem je še posebej veliko drugih ptic, zlasti kanarskih kraljičkov, zato morebiten obisk zelo priporočava. Na Tenerifah živi tudi »navadni« ščinkavec (*Fringilla coelebs canariensis*), ki je dokaj redek in povsem nenavadno modrikasto obarvan. Našli ga bomo predvsem na nižjih legah, tam, kjer borov gozd prehaja v lovorov prek grmiščnih sestojev. Tu je tudi več cvetočih rastlin, ki jih obletavajo mnogi metulji, med njimi cela vrsta endemitov, denimo kanarski modrin (*Cycliurus webbiana*).

Lovorov gozd – ranljiva princesa v oceanski meglici

Poleg kanarskega ščinkavca sta na seznamu vseh opazovalcev ptic na Tenerifah še dva endemita, in sicer kanarski (*Columba bollii*) in lovorov golob (*Columba junoniae*). Živita v drugačnem tipu gozda, v vlažnem zimzelenem lovorovem gozdu, ki se napaja iz oceanske meglice, dvigajoče se z morja proti vrhu vulkanskega stožca. Goloba sta izjemno plašna in skoraj nemogoče ju je videti v sedečem položaju. Strategija opazovanja je zato takšna. Na pobočju, ki ga porašča sklenjen lovorov gozd, si izberemo primerno izpostavljeno točko, s katere se nam odpira kar najboljši razgled nad pobočjem. Golobi namreč preletavajo nad krošnjami dreves pogosto v parih, in takrat jim bomo z daljnogledom najlaže sledili. Pri tem bodi-

mo pozorni na vzorec in obarvanost repa, ki je najzanesljivejši prepoznavni znak. Takšno opazovališče je v lovorovem gozdu blizu vasi Erjos, ki pa ga je nekoliko težje najti. Če se držimo ceste Santiago del Teide - Garachico, takoj pri znaku za začetek naselja Erjos zavijemo levo na makadamsko pot, ki pelje proti gozdu. Pri radijski anteni, dobro vidni z glavne ceste, zavije pot na zahodno pobočje gore Monte del Agua, ki ga poraščajo lovorova drevesa (*Laurus azorica*). Po približno kilometru hoje skozi gozd, kjer pot ostro zavije levo, je na tleh opaziti rdeč madež, jasen znak za ornitološko točko. Tu se zavije desno na ozko pešpot skozi grmovje, ki pripelje na odprto razgledišče nad celotnim lovorovim gozdom. Paziti je treba le, da se za opazovalni dan ne odločimo, ko nam meglica z morja zastre ves pogled. Večkratni obisk je zato priporočljiv. No, točka je za opazovanje endemičnih golobov zadetek v polno. Sama sva samo v dveh urah in pol zabeležila 15 kanarskih in 5 lovorovih golobov, poleg številnih enobarvnih hudournikov (*Apus unicolor*), ki so preletavali tik nad najinima glavama. Pri Erjosu velja opozoriti še na manjše sladkovodno jezerce, za katero je makadamski odcep nekoliko pred tablo Erjos. V času najinega obiska jezerce sicer ni gostilo kakšnih posebnih gostov, le nekaj zelenonogih tukalic (*Gallinula chloropus*), lisk (*Fulca atra*) in sivo čapljo (*Ardea cinerea*), vendar pa obisk eksotičnega prišleka ni izključen. ●

Priporočena literatura:

- CLARKE T. & COLLINS D. (1996): A birdwatchers guide to the Canary Islands. Prion Ltd., Perry.
- MARTIN A. & LORENZO J.A. (2001): Aves del Arhipielago Canario. – Francisco Lemus, La Laguna.
- <http://www.birdtours.co.uk/tripreports/canaries>
- http://www.birdholidays.co.uk/canary_islands
- <http://www.camacdonald.com/birding/tripreports/CanaryIsl99.html>

12: Pikniška mesta, na sliki je La Caldera, so čez vikend polna oddiha željnih domačinov, čez teden pa so magnet za ptice in razumljivo tudi za ornitopustolovce.
foto: Petra Vrh Vrezec

13: Znameniti tenerifski endemit, kanarski ščinkavec (*Fringilla teydea*), je v borovem gozdu, kjer živi, neopazen, na pikniških mestih pa jih je vse polno.
foto: Al Vrezec

14: V grmiščnih sestojih na prehodih iz borovega v lovorov gozd je veliko cvetočih rastlin, ki jih obiskujejo številni metulji, med njimi tudi endemični kanarski modrin (*Cycliurus webbiana*).
foto: Al Vrezec

15: Oceanska meglica priskrbi dovolj vode za uspešno rast gozda azorskega lovorja (*Laurus azorica*), ki je dom dveh endemičnih gozdnih golobov.
foto: Al Vrezec